

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur,
trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

YTTRANDE

SLU ID: SLU.ua.2018.2.6-1393

2018-05-04

registrator@formas.se

Yttrande över remiss från Formas angående det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande (2018-00369)

Sammanfattning

SLU anser att det är angeläget att inrätta ett nationellt forskningsprogram för hållbart samhällsbyggande och instämmer i huvuddragen för programmet med några förslag till förbättringar. SLU ser det som särskilt viktigt att stärka barnperspektivet i programmet.

SLU:s generella synpunkter

När det gäller avgränsningen av detta forskningsprogram är saknas miljömål 15 (Ett rikt växt- och djurliv) till stora delar. Detta miljömål är som exempel en del av regeringens strategi för ”Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling”. Bra exempel/lösningar för klimatanpassade, artrika attraktiva gröna miljöer i städer utgår från ett brett angreppssätt inkluderande t ex attraktivitet för människan, klimatanpassning och biologisk mångfald.

Det är också angeläget att programmet underlättar en utveckling där samhällsbyggandet inkluderar samspelet mellan stad och land som en viktig förutsättning för t ex en biobaserad ekonomi.

Hållbara konsumtionsmönster bör i ett samhällsbyggnadsperspektiv också inkludera maten. Livsmedelsproduktion i och i direkt anslutning till urbana miljöer kan skapa nya möjligheter ur ett hållbarhetsperspektiv.

Det är positivt att programmet relaterar till FNs agenda 2030 och de urbana målen.

SLU:s specifika synpunkter

Avsnitt 1

I den inledande texten nämns utemiljön och landskapet i allt för liten utsträckning med tanke på dessa miljöers betydelse för ett hållbart samhällsbyggande. Längre fram i programmet är detta bättre tillgodosett i beskrivningen av de olika delområdena som t ex ”stadsutveckling” och ”byggd miljö”.

Avsnitt 2

S. 10: Bra med en bred definition av hållbarhet, men man skriver också: ”Alla dessa hållbarhetsdimensioner är viktiga men kan ibland stå i konflikt till varandra. Ett hållbart samhällsbyggande behöver därför se till sambanden mellan alla dimensionerna, samt utforska spänningarna och målkonflikterna dessa emellan.”

Kommentar: Självfallet är det väsentligt att synliggöra ev. konflikter och försöka lösa dem, men också viktigt att trycka på att olika dimensioner inte står emot varandra (t ex i form av kultur- och naturvärden) utan kan ofta samverka/samsas på en och samma plats och ibland t o m förstärka varandra. Detta kräver dock kunskap och samverkan mellan olika kunskapsfält och aktörer. Detta gäller också olika kulturarv som kan mötas och samspeles, det behöver inte heller leda till konflikt.

S. 10, i avsnittet om samhällsplanering skriver man: ”Samhällsplaneringen handlar dock inte alltid om att bygga nytt. Det handlar också om att använda och förvalta natur- och kulturmiljöer som utvecklats under långa tidsperioder på ett sätt som tar hänsyn till framtida generationers behov.”

Kommentar: Bra att man i samhällsplanering inkluderar att ta hänsyn till befintliga miljöer och ser dem som resurser, men viktigt att inte ställa det ena (det gamla) mot det andra (det nya) utan se hur de kan samverka, d.v.s. hur befintliga miljöer kan utvecklas tillsammans med nya tillägg på ett bra och varsamt sätt. Tidsdjupet finns alltså överallt, inte bara på specifikt utpekade platser (kulturmiljöer). En viktig del i arbetet med att utveckla ett kulturellt, socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle är att ha redskap att analysera och förhålla sig till tidsdjupet på olika platser och kunna ta tillvara deras kvaliteter. Den historiska dimensionen representerar ett kulturellt och socialt kapital i det livsrum som t ex en stad utgör och bidrar till skapandet av tillhörighet, identitet osv. Visst finns det specifika kulturmiljöer som är viktiga betydelsebärare i ett hållbart samhälle, absolut, och de ska vi inte försumma eller glömma bort, men kulturvärden bör inte ses som något är separerat från vår dagliga livsmiljö, och endast förekommer på särskilda specifikt utpekade platser, eller som ett särintresse, utan istället integrerat och som ett kitt i våra dagliga livsmiljöer.

S12 Förslag: Att en extra ”delutmaning” läggs till, med t ex denna lydelse:
”Utveckling av system för att säkra allas tillgång till offentliga stadsrum och grön infrastruktur”

Enligt regeringen är den övergripande utmaningen för att uppnå ett hållbart samhällsbyggande ”att stärka svenska städers och samhällens förutsättningar att utvecklas till levande, gröna, hälsosamma, inkluderande och trygga platser”. Till detta presenteras ett antal delutmaningar i programmet”

Kommentar: Ingen av dessa delutmaningar inbegriper aktörer som kan förändra dagens stadsbyggande i riktning mot den övergripande utmaningen! ”Platser” åstadkoms varken i bostadspolitiken, i transportsystemen eller konsumtionsmönstren. De ingår i städerna som offentliga rum och grön infrastruktur. Att åstadkomma dessa kräver samverkan mellan samhällsaktörerna och gemensamma mål.

Vidare föreslås i tillägg till detta avsnitt enligt följande:

”Planeringen behöver utveckla former för aktörssamverkan som tillgodoser behovet av offentliga rum samt en grön infrastruktur som tillgodoser behovet av ekosystemtjänster.”

Kommentar: Utmaningarna i regeringsuppdraget omfattar också planerings- och byggprocesser och att ge kommunerna rätt förutsättningar för att ställa om till ett hållbart samhällsbyggande. Kungliga Ingenjörssakademien (IVA) pekar i sin rapport Attraktiva livsmiljöer och flöden (2017) på vad det kan innebära för samhällsplaneringen.

Avsnitt 3

S 18 Instämmer i vikten av bättre samordning mellan finansärer av FoU

S 18 Instämmer i betydelsen av interaktion mellan forskning och praktik. SLU har goda erfarenheter av bl.a. inom ramen för Moviums verksamhet.

S 18 Instämmer i behovet av fler satsningar och program med tvärvetenskapliga perspektiv och ansatser. SLU prioriterar denna utveckling genom bl.a. genom satsningen på framtidsplattformen SLU Urban Futures

S19 Det är ett viktigt påpekande att förvaltningsperspektivet är av stor betydelse för hållbart samhällsbyggande.

Avsnitt 4

Barnperspektivet bör ingå som en utmaning eftersom denna utveckling bör prioriteras högt och är eftersatt i nuläget.

Beslut om detta yttrande har på uppdrag av rektor fattats av dekan Håkan Schroeder vid fakulteten för landskapsarkitektur, trädgård- och växtproduktionsvetenskap efter föredragning av remisshandläggare Marika Gullberg. Innehållet har utarbetats av Professor Ingrid Sarlöv-Herlin, Prefekt vid Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning, Lars Johansson Universitetslektor vid Institutionen för stad och land; Avdelningen för landskapsarkitektur, Åsa Ahrlund, Universitetslektor vid Institutionen för stad och land; Avdelningen för landskapsarkitektur, Christine Haaland, Forskare vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Dekan Håkan Schroeder

Remisshandläggare Marika Gullberg